

مقایسه متغیرهای اقتصادی- اجتماعی و رضایت از زندگی سالمندان شهرستان گرگان در سالهای ۸۳ و ۸۸

*محمد حسین حاجی ابراهیمی^۱، عطیه قندهاری^۲، عبدالرحمن چرکزی^۳، مریم میرنژاد^۴، ناصر بهنامپور^۵

۱. استادیار، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
۲. کارشناس بهداشت عمومی، دانشکده فن‌آوریهای نوین، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
۳. استادیار، گروه بهداشت عمومی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.
۴. کارشناس مامایی، مرکز بهداشت استان گلستان، گرگان، ایران.
۵. استادیار، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت: ۹۲/۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱/۲۶

اهداف مسائل اقتصادی، اجتماعی سالمندان از موضوعات مهمی است که با افزایش جمعیت آنان ابعاد تازه ای پیدا کرده است. میزان درآمد سالمندان، وضعیت تحصیلی و میزان حمایت اجتماعی آنان از نکات تاثیرگذار بر کیفیت زندگی آنان است که رسیدگی به آن می‌باید از سالها قبل از سالمندی آغاز گردد. در این مطالعه در نظر است تا با بررسی موضوعات اقتصادی، اجتماعی و رضایت سالمندان از زندگی در سال ۱۳۸۸ وضعیت اقتصادی اجتماعی آنان در جامعه تعیین و نتایج حاصل با نتایج بدست آمده در همین زمینه در سال ۱۳۸۳ مقایسه گردد تا تفاوت‌های موجود بدست آید.

مواد و روش‌ها در یک مطالعه مقطعی و با استفاده از یک پرسشنامه اطلاعات ۸۸۴ سالمند ساکن مناطق تحت پوشش پایگاه‌های ۴ و ۵ مرکز بهداشت شهرستان گرگان در سال ۱۳۸۸ توسط افراد آموزش دیده جمع‌آوری گردید. سالمندان مورد مطالعه که به طریقه سرشماری انتخاب شده بودند در حیطه مسائل اجتماعی، اقتصادی و رضایت آنان از زندگی مورد پرسش قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از روشهای آماری توصیفی و آزمونهای آماری t مستقل، logistic regression و مجذور کای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بدست آمده با نتایج مطالعه مشابه (منتشر نشده)، مربوط به ۳۱۵ سالمند ساکن مناطق تحت پوشش پایگاه‌های ۴ و ۵ شهر گرگان در سال ۱۳۸۳، مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته‌ها میزان بی‌سوادی در سالمندان در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۳ کاهش یافته بود درحالیکه سطوح دیگر سواد افزایش نشان می‌داد ($P=0.0002$). میزان افراد متاهل در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۳ در بین سالمندان کاهش یافته بود ($P=0.0021$). وضعیت اقتصادی سالمندان در گروه بد اقتصادی در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۳ افزایش یافته بود در حالیکه در گروه های اقتصادی متوسط و خوب کاهش نشان می‌داد ($P<0.0001$). در متغیر گذران اوقات فراغت موارد مربوط به گذراندن وقت با دوستان ($P<0.001$) و رفتن به پارک ($P=0.0173$) در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۳ از خود افزایش نشان می‌داد. در همین بازه زمانی رفتن به سینما ($P=0.0001$)، گذراندن وقت با خانواده بیش از یک بار در هفته ($P=0.0435$) و رفتن به مسافرت بیش از یک بار در سال ($P=0.0001$) کاهش یافته بود. در بخش احساس سالمندان به زندگی، متغیر پر انرژی بودن در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۳ کاهش نشان می‌داد ($P<0.01$). با بهبود وضعیت اقتصادی سالمندان خطر عدم رضایت آنان از زندگی کاهش پیدا کرده است. این رابطه در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ مشاهده شده است.

نتیجه‌گیری با توجه به نامناسب‌تر شدن وضعیت اقتصادی سالمندان، کاهش امکان مسافرت آنان در طول سال از طرفی و افزایش معاشرت آنان با دوستان و افزایش مراجعه آنان به پارک‌ها از سوی دیگر، احساس رضایت سالمندان از زندگی کاهش یافته و به برنامه ریزی مناسب‌تری برای افزایش امکانات مورد نیاز آنان نیاز می‌باشد.

کلید واژه:

سالمند، وضعیت اقتصادی اجتماعی، رضایت از زندگی

*نویسنده مسئول:

دکتر محمد حسین حاجی ابراهیمی
 آدرس: دانشگاه علوم پزشکی گلستان، دانشکده بهداشت، گروه بهداشت عمومی
 تلفن: ۷۷۴۷۷۸ (۱۱۱) ۹۸+
 پست الکترونیکی: mohammadhossein.hajiebrahimi@ki.se

مقدمه

اشتغال در ارتباط دانسته اند [۱۵]. هدف مطالعه حاضر تشریح وضعیت اقتصادی اجتماعی سالمندان و رضایت آنان از زندگی در سال ۱۳۸۸ و مقایسه آن با وضعیت این متغیرها در سال ۱۳۸۳ (مطالعه منتشر نشده توسط نگارنده) می‌باشد. نتیجه تحقیقات حاضر از طریق یافتن تفاوت‌های ایجاد شده در طول این سالها می‌تواند به مدیران و برنامه ریزان بخش‌های مسئول در حیطه سالمندان کمک نموده و اطلاعات موجود در این زمینه را افزایش دهد.

روش مطالعه

مقاله حاضر بخشی از تحقیقی جامع در زمینه سلامت سالمندان و عوامل جسمی، روانی و اقتصادی اجتماعی آن است که به صورت مقطعی (cross-sectional) انجام شده و در این نوشتار به مقایسه وضعیت متغیرهای اقتصادی اجتماعی سالمندان در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ می‌پردازد. در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ مطالعه‌ای در دو منطقه تحت پوشش پایگاه‌های شماره ۴ و ۵ مرکز بهداشت شهرستان گرگان، که از سال ۱۳۸۱ به عنوان محل انجام طرح ایستگاه تحقیقات جمعیتی^۱ انتخاب شده بود و نمایانگر متوسط وضعیت اقتصادی و اجتماعی شهرستان گرگان بوده است، انجام گرفته است. در مطالعه سال ۱۳۸۸ که در نظر بود وضعیت سلامت جسمی، روانی سالمندان و همچنین وضعیت اقتصادی اجتماعی آنان مورد بررسی قرار گیرد بر مبنای فرمول تعیین حجم نمونه برای مطالعات تحلیلی (مقایسه چند نسبت) و با توجه به تفکیک زن و مرد تعیین حجم نمونه صورت پذیرفت. بر اساس فرمول مورد استفاده برای جوامع نامحدود حجم نمونه ۲۱۳۲ نفر بدست آمد که با اعمال ضریب تصحیح جوامع متناهی حجم نمونه کل به ۱۳۱۷ کاهش یافت. برای انتخاب سالمندان جهت شرکت در مطالعه در ابتدا لیست تمامی خانوارهایی که فرد سالمندی را در خود داشتند از پرونده های خانوار آنان در پایگاه بهداشتی مربوطه استخراج گردید و سپس با توجه به نزدیکی حجم نمونه مورد نظر و لیست تعداد کل سالمندان ساکن در مناطق مورد مطالعه (۱۳۷۱ نفر سالمند) تصمیم به سرشماری کلیه سالمندان گرفته شد. پس از اعمال معیارهای ورود به مطالعه (سکونت در منطقه تحقیق در زمان انجام مطالعه، سن بالای ۶۰ سال، تمایل به شرکت در مطالعه) و معیارهای خروج

جمعیت سالمندان در جهان و کشورمان ایران در حال افزایش است [۱-۳] و وضعیت اقتصادی، اجتماعی آنان و تاثیر این وضعیت بر رضایت آنان از زندگی از نکات مهمی است که می‌باید مورد توجه هر چه بیشتر قرار گیرد. مطالعات نشان داده است که سه عامل عمده: وضعیت سلامتی، وضعیت اقتصادی و حمایت اجتماعی بر سطح فعالیت‌های فرد سالمند تاثیر می‌گذارد [۴]. تغییرات وضعیت اقتصادی سالمندان که با بازنشستگی آغاز می‌شود و منجر به کاهش درآمد آنان می‌گردد می‌تواند زمینه ای برای به حاشیه رفتن آنان در فعالیت‌های اجتماعی و روابط خانوادگی محسوب شود [۵]. کیفیت زندگی سالمندان با افزایش سن و همچنین وضعیت تاهل آنان تغییر می‌کند و سالمندان متاهل نسبت به سالمندان مجرد دارای کیفیت زندگی بهتری هستند. همچنین وضعیت تحصیلی سالمندان در کیفیت زندگی آنان موثر است [۶]. این مطالعات نشان می‌دهد که متغیرهایی از قبیل وضعیت تاهل، تحصیلات و فعالیت‌های اجتماعی بر سلامت سالمندان بطور کلی و سلامت روانی [۱۰-۶] و ادراک آنان از سلامت [۱۱] بطور خاص اثر می‌گذارند.

مطالعات انجام شده در ایران نشان می‌دهد که وضعیت تاهل در بین سالمندان ایرانی دارای نوساناتی بوده و میزان مردان سالمند دارای همسر در حال افزایش است درحالی‌که در تمامی موارد آمار زنان بی‌همسر بیش از مردان بوده است [۱۲]. همچنین سالمندان متاهل از سلامت جسمی و روانی بیشتری نسبت به سالمندان غیر متاهل برخوردارند [۱۳]. از سوی دیگر سالمندان بیشتری به دلیل ناکافی بودن درآمد بخصوص حقوق بازنشستگی نیاز به کار اقتصادی در دوران سالمندی دارند [۱۲] و درآمد ۵۹/۴ درصد افراد، از طریق فرزندان و اقوامشان تامین می‌گردد [۱۴] و این درحالی‌است که کافی بودن درآمد یکی راه‌های پیش‌بینی سلامت جسمی و روانی سالمندان است [۱۳]. وضعیت تحصیلی سالمندان در ایران نیز موقعیت مناسبی نداشته است و اکثریت سالمندان بی‌سواد بوده و یا فقط تحصیلات ابتدایی را گذرانده اند [۱۲، ۱۵]. لیکن درصد باسوادی در سالمندان در حال افزایش است [۱۲]. زحمتکشان و همکاران [۱۵] میزان بی‌سوادی سالمندان را ۶۷٪ و شهپازادگان و همکاران [۱۴] این میزان را ۸۷،۵ درصد بدست آورده اند. از سوی دیگر آنان کیفیت زندگی سالمندان را با مواردی از قبیل سطح تحصیلات، وضعیت اقتصادی و وضعیت

تکمیل گردید. تکمیل پرسشنامه به صورت خود اظهاری در مطالعات مربوط به سالمندان در بعضی مطالعات دیگر نیز مورد استفاده قرار گرفته است [۵]. با عنایت به تفاوت‌های موجود در اهمیت هر یک از شاخص‌های وضعیت اقتصادی سالمندان و به منظور دقت بیشتر در طبقه بندی‌های انجام شده، وزن‌دهی برای هر یک از زیر گروه‌های وضعیت اقتصادی انجام گرفت. در این وزن‌دهی با توجه به اهمیت موضوع داشتن منزل ضریب ۵، داشتن زمین ضریب ۴، داشتن زمین کشاورزی و داشتن اتومبیل هر یک ضریب ۳ و داشتن تلفن همراه ضریب یک دریافت نمودند. سپس ضرایب هر نفر جمع گردید و با توجه به دسته بندی یک چهارم (quantile) دسته‌بندی صورت گرفت که گروه‌ها با امتیاز یک و یا کمتر (وضعیت اقتصادی بد)، امتیاز ۵-۲ (وضعیت اقتصادی متوسط)، ۸-۶ (وضعیت اقتصادی خوب) و بیشتر از ۸ (وضعیت اقتصادی خیلی خوب) تقسیم‌بندی گردید. وضعیت رضایت از زندگی سالمندان به صورت یک امتیاز برای هر متغیر و با وزن‌دهی برابر مجدداً دسته‌بندی و با استفاده از میانه (۵۰٪) امتیازات به دو گروه با رضایت بالا و با رضایت پایین دسته بندی شدند. کیفیت تکمیل پرسشنامه‌ها از طریق کنترل ده درصد از آنان به صورت تصادفی مورد تایید قرار گرفت.

جهت آنالیز آماری از نرم افزار SAS استفاده شد. پس از ورود داده‌ها به نرم‌افزار ابتدا با استفاده از محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی داده‌ها توصیف گردید و سپس برای تعیین وجود ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی از آزمون‌های پارامتریک T و logistic regression و همچنین آزمون‌های ناپارامتریک Chi-square استفاده شد. سپس نتایج بدست آمده با نتایج سال ۱۳۸۳ مقایسه گردید. لازم به ذکر است مطالعه سال ۱۳۸۳ به همان شکل مطرح شده در بالا که برای مطالعه جدید توضیح داده شد انجام گردیده بود. تنها تفاوت در آن بود که از آنجائیکه در آن سال تفکیک زن و مرد صورت نگرفته بود، حجم نمونه از طریق فرمول حجم نمونه در جوامع محدود حدود ۳۰۰ نفر تعیین گردید که با توجه به احتمال ریزش نمونه‌ها در نهایت تعداد ۳۱۵ نفر برای انجام تحقیق مورد تایید قرار گرفت. سطح معنی داری ۵ درصد در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

مشخصات جمعیتی و اقتصادی سالمندان در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ در جدول شماره ۱ دیده می‌شود. دامنه سنی افراد مورد مطالعه در سال

از مطالعه (وجود بیش از یک سالمند در خانوار که منجر به حذف یکی از سالمندان از مطالعه می‌شد، فوت سالمند، عدم تمایل به شرکت در مطالعه) تعداد نهایی سالمندانی مورد مطالعه ۸۸۵ مورد گردید. اطلاعات افراد مورد مطالعه با مراجعه به درب منزل آنان و با استفاده از پرسشنامه تکمیل گردید. با عنایت به یکسان بودن شرایط اقتصادی اجتماعی سالمندانی که در یک خانواده زندگی می‌کنند در زمان مراجعه به منزل اولین خانواده‌ای که بیش از یک سالمند در آن زندگی می‌کرد یکی از آنان به صورت تصادفی برای شرکت در مطالعه انتخاب گردید ولی در خانوارهای بعدی که بیش از یک سالمند در آنان زندگی می‌کرد نفرات جنس مخالف انتخاب شدند بطور مثال اگر در اولین خانوار مرد سالمند بطور تصادفی انتخاب شده بود در خانوار دوم دارای بیش از یک سالمند، سالمند زن و در خانوار سوم مجدداً سالمند مرد مورد انتخاب بود و همینطور در خانوارهای بعدی به ترتیب مرد و زن انتخاب می‌گردیدند. برای انجام مصاحبه تعدادی از رابطین بهداشت همان منطقه، که خانم‌های داوطلب همکاری با مرکز بهداشتی درمانی و آشنا به وضعیت منطقه تحت پوشش خود بودند، انتخاب و آموزش‌های لازم به آنها داده شد. پرسشنامه تحقیق توسط محققین در سال ۱۳۸۳ (در مطالعه اول) و با استفاده از پرسشنامه طرح تحقیقاتی اداره زنان و سالمندان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، پرسشنامه پیشنهادی سازمان بهداشت جهانی برای ارزیابی وضعیت سالمندان [۴]، پرسشنامه‌های مرکز آمار ایران [۱] که قبلاً در مطالعات داخل کشور مورد استفاده قرار گرفته بود تهیه گردیده بود. با توجه به مناسب بودن سوالات پرسشنامه‌های مذکور و به منظور حفظ روایی و پایایی موجود در پرسشنامه‌های فوق‌الذکر فقط به جمع‌آوری سوالات از این پرسشنامه‌ها اقدام گردید و تغییری در سوالات داده نشد. پرسشنامه جدید شامل ۶ سوال در بخش دموگرافیک (وضعیت فردی، تحصیلات)، ۶۳ سوال در ۱۲ گروه در مورد وضعیت سلامت جسمی، ۱۷ سوال در سه گروه در زمینه وضعیت اقتصادی (وضعیت اشتغال، وضعیت مسکن فرد) و ۱۰ سوال در بخش در مورد وضعیت روانی اجتماعی (محل درآمد، گذران اوقات فراغت و رضایت از زندگی فرد بر مبنای لیکرت ۴ قسمتی) بود. در مطالعه سال ۱۳۸۸ نیز از همین پرسشنامه استفاده شد که مقاله حاضر با توجه به تحلیل بخش دموگرافیک و سوالات مربوط به وضعیت اقتصادی اجتماعی و روانی تهیه گردیده است. پرسشنامه مورد استفاده به صورت خود اظهاری پرسش شونده و توسط فرد آموزش دیده

جدول ۱. مشخصات متغیرهای دموگرافیک و اقتصادی سالمندان ساکن پایگاه های ۴ و ۵ شهری شهرستان گرگان در سال های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸

P-value	سال ۱۳۸۸	سال ۱۳۸۳	نام متغیر
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	جنس
	۴۶۷ (۵۲/۸)	۱۹۹ (۶۳/۲)	مرد
	۴۱۷ (۴۷/۲)	۱۱۶ (۳۶/۸)	زن
	۸۸۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل
			گروه های سنی
	۳۷۵ (۴۲/۴)	۱۱۴ (۳۶/۲)	۶۰-۶۴
	۲۲۷ (۲۵/۷)	۸۵ (۲۷)	۶۵-۶۹
	۱۴۳ (۱۶/۲)	۷۱ (۲۲/۵)	۷۰-۷۴
	۷۱ (۸)	۱۹ (۶)	۷۵-۷۹
	۴۷ (۵/۳)	۱۸ (۵/۷)	۸۰-۸۴
	۲۱ (۲/۴)	۸ (۲/۵)	بیشتر از ۸۵
	۸۸۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل
			سطح تحصیلات
۰/۰۰۲	۳۱۲ (۳۵/۳)	۱۴۶ (۴۶/۴)	بی سواد
	۴۴۷ (۵۰/۶)	۱۳۹ (۴۴/۱)	کمتر از دبیرستان
	۷۴ (۸/۴)	۲۱ (۶/۷)	دبیرستان و دیپلم
	۵۱ (۵/۸)	۷ (۲/۲)	تحصیلات دانشگاهی
	.	۲ (۰/۶)	اظهار نشده
	۸۸۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل
			وضعیت تاهل
۰/۰۰۲	۶۱۹ (۷۰)	۲۴۹ (۷۹/۱)	متاهل
	۲۶۵ (۳۰)	۶۶ (۲۰/۹)	بدون همسر
	۸۸۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل
			تعداد فرزندان
۰/۳۲	۱۸۳ (۲۰/۷)	۵۷ (۱۸/۱)	کمتر یا مساوی ۴ فرزند
	۷۰۱ (۷۹/۳)	۲۵۸ (۸۱/۹)	بیشتر از ۴ فرزند
	۸۸۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل
			وضعیت اشتغال
	۲۰۹ (۲۳/۶)	۹۹ (۳۱/۴)	بازنشسته
	۱۱ (۵/۳)	۱۱ (۳/۵)	بازنشسته شاغل
	۱۹۸ (۲۲/۳)	۸۸ (۲۸/۳)	بازنشسته بیکار
	۱۰۶ (۱۲)	۶۶ (۲۱)	شاغل
	۵۶۹ (۶۴/۴)	۱۴۸ (۴۷)	بی کار
	.	۲ (۰/۶)	اظهار نشده
	۸۸۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل
			وضعیت اقتصادی
	۵۵۷ (۶۳)	۲۹۳ (۹۳)	داشتن مسکن
	۱۹۴ (۲۲)	۷۸ (۲۵/۳)	وسیله نقلیه (ماشین)
	۳۳۱ (۳۷/۳)	۲۲ (۷/۲)	تلفن همراه
	۷۰ (۷/۹)	۱۷ (۵/۶)	زمین جهت مسکن

جدول ۱. مشخصات متغیرهای دموگرافیک و اقتصادی سالمندان ساکن پایگاه های ۴ و ۵ شهری شهرستان گرگان در سال های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸

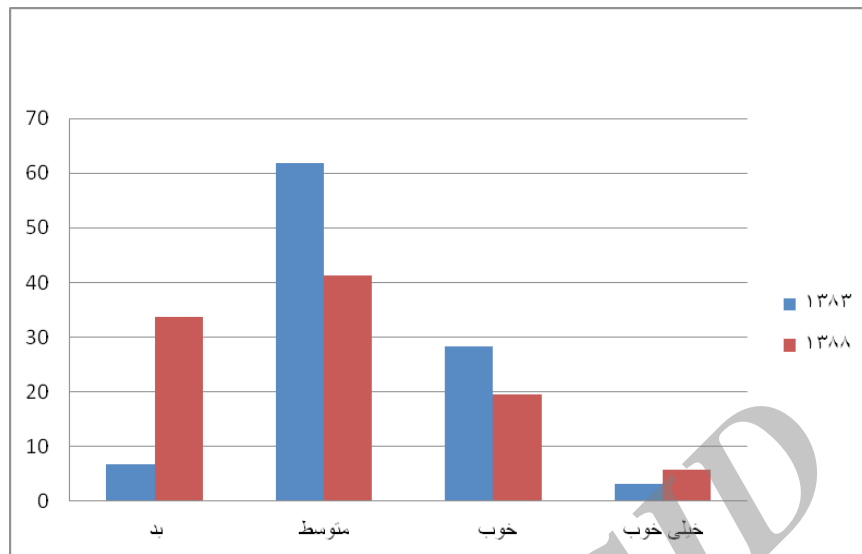
زمین کشاورزی	۲۷ (۸/۸)	۵۶ (۶/۳)
تعداد کل	۳۱۵ (۱۰۰)	۸۸۴ (۱۰۰)
محل درآمد		
حقوق بازنشستگی	۱۴۵ (۴۶/۳)	۳۶۲ (۴۱)
اشتغال	۸۶ (۲۷/۳)	۱۶۵ (۱۸/۷)
حمایت فرزندان	۵۳ (۱۶/۹)	۱۴۵ (۱۶/۴)
بدون محل درآمد مشخص	۵۸ (۱۸/۴)	۲۸۲ (۳۱/۹)
تعداد کل	۳۱۵ (۱۰۰)	۸۸۴ (۱۰۰)
وضعیت سطح اقتصادی		
بد	۲۱ (۶/۷)	۲۹۷ (۳۳/۶)
متوسط	۱۹۵ (۶۱/۹)	۳۶۵ (۴۱/۳)
خوب	۸۹ (۲۸/۳)	۱۷۲ (۱۹/۵)
خیلی خوب	۱۰ (۳/۲)	۵۰ (۵/۷)
تعداد کل	۳۱۵ (۱۰۰)	۸۸۴ (۱۰۰)

سالمند

بر مبنای سوالات انجام شده ۱۲/۶ درصد سالمندان در سال ۱۳۸۸ و ۱۶/۶ درصد آنان در سال ۱۳۸۳ هرگز برای گذراندن اوقات فراغت خود به سراغ دوستان خود نرفته‌اند، درحالی‌که ۳۵/۴ درصد آنان در سال ۱۳۸۸ و ۲۱/۷ درصد آنان در سال ۱۳۸۳ بیش از یک بار در هفته وقت خود را با دوستانشان گذرانده‌اند (جدول ۲). بین گذراندن وقت با دوستان در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۳ بر اساس آزمون کای اسکور تفاوت معنادار وجود داشت ($P \geq 0,001$).

در مجموع ۳۴/۴ درصد سالمندان در سال ۱۳۸۸ از رفتن به پارک برای گذراندن اوقات فراغت خود استفاده نموده بودند در حالی‌که این میزان در سال ۱۳۸۳ حدود ۲۶/۸ درصد بود و بطور کلی بین استفاده از پارک در سال های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۳ به عنوان گذراندن اوقات فراغت بر اساس آزمون کای اسکور تفاوت معنی داری وجود داشت ($P = 0,0173$) (جدول ۲). در سال ۱۳۸۸، ۹۷/۵ درصد سالمندان هرگز از سینما به عنوان وسیله‌ای برای گذراندن اوقات فراغت استفاده نکردند در حالی‌که این رقم در سال ۱۳۸۳، ۹۲/۹ درصد بود ($P = 0,0001$) (جدول شماره ۲). گذراندن وقت با خانواده یکی دیگر از سئوالات بود که ۳۲/۹ درصد سالمندان بیش از یک بار، ۳۳/۴ درصد آنان یک بار و ۲۸/۵ درصد آنان کمتر از یک بار از وقت خود در هفته را با خانواده خود می‌گذراندند که مجموعاً ارتباطات خانوادگی در حدود ۹۳ درصد آنان مشاهده می‌شد و این مقادیر در سال ۱۳۸۳ به ترتیب ۳۱/۷، ۴۴/۴ و ۲۱/۸ درصد بود که این مقدار نیز مجموعاً ۹۵ درصد آمار را

۱۳۸۳، ۹۴-۶۰ سال و در سال ۱۳۸۸، ۹۳-۶۰ سال و میانگین سنی آنان در سال ۱۳۸۳ $67/6 \pm 6/7$ و در سال ۱۳۸۸ برابر $67/2 \pm 6/7$ سال بود. میانگین سنی سالمندان در سال ۱۳۸۳ به ترتیب ۶۶ سال و ۶۰ سال و در سال ۱۳۸۸، ۶۵ سال و ۶۰ سال بود. در سال ۱۳۸۳، جمعیت سالمندان در گروه سنی ۶۰-۶۴ سال ۳۶/۲ درصد بود که این مقدار در گروه سنی ۸۵ سال و بیشتر ۲/۵ درصد بود. ولی در سال ۱۳۸۸ جمعیت گروه سنی ۶۰-۶۴ سال ۴۲/۴ درصد بود و گروه سنی بالای ۸۵ سال در این سال برابر با ۲/۴ درصد بود (جدول ۱). میزان تحصیلات سالمندان در سال ۱۳۸۳ در گروه بی سواد ۴۶/۴ درصد بود در حالی‌که در سال ۱۳۸۸ این میزان ۳۵/۳ درصد بود که بر اساس آزمون کای اسکور این مقدار از نظر آماری معنی دار بود ($P = 0,002$). نمود و سه درصد از سالمندان در سال ۱۳۸۳ دارای مسکن شخصی بودند در حالی‌که این میزان در سال ۱۳۸۸ به ۶۳ درصد رسید. داشتن وسیله نقلیه، تلفن همراه، زمین جهت ساخت مسکن و زمین کشاورزی در سال ۱۳۸۳ به ترتیب ۲۵/۳، ۷/۲، ۵/۶ و ۸/۸ درصد بود که در سال ۱۳۸۸ به ترتیب ۲۲، ۳۷/۴، ۷/۹ و ۶/۳ گزارش گردید. وضع بد اقتصادی برای سالمندان در سال ۱۳۸۳، ۶/۷ درصد گزارش شده است که در سال ۱۳۸۸ به ۳۳/۶ درصد رسیده است. همچنین وضعیت اقتصادی متوسط سالمندان که در سال ۱۳۸۳، ۶۱/۹ درصد بدست آمده بود به ۴۱/۳ درصد در سال ۱۳۸۸ رسید. که این تفاوت بر اساس آزمون کای اسکور معنی دار بود ($P \geq 0,001$) (نمودار یک).

نمودار یک: بررسی مقایسه‌ای وضعیت اقتصادی سالمندان در سال ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸

سال ۱۳۸۳ مقایسه گردیده است. مطالعه حاضر هم جهت با مطالعات دیگر نشان داد که جمعیت سالمندی در منطقه مورد مطالعه در حال افزایش است و این افزایش بیشتر در گروه‌های سنی ۶۹-۶۰ سال به چشم می‌خورد [۲،۱۶]. همچنین نسبت جمعیت در گروه‌های سنی بالای ۷۰ سال به نسبت بسیار کمی کاهش یافته است. از آنجایی که سازمان جهانی بهداشت جمعیت سالمندی را به سه گروه سالمند جوان (۷۰-۶۰ سال)، سالمند پیر (۸۰-۷۰ سال) و سالمند سالمند یا سالخورده (بالای ۸۰ سال) تقسیم نموده است (۱۷) افزایش بالای جمعیت در گروه سالمند جوان به نسبت گروه سالمند پیر و در گروه سالمند پیر نسبت به گروه سالمند سالخورده می‌تواند نشان‌دهنده رسیدن موج افزایش جمعیت از گروه‌های غیر سالمندی به سالمندان رسیده و در حال گسترش به گروه‌های سالمندتر جامعه می‌باشد.

بر مبنای مطالعه انجام شده سطح تحصیلات سالمندان از سال ۸۳ به ۸۸ رشد زیادی بخصوص در گروه کمتر از دبیرستان پیدا کرده است. هر چند که این افزایش در مقاطع دبیرستان و دیپلم و همچنین تحصیلات دانشگاهی نیز به چشم می‌خورد لیکن اهمیت آن در گروه اول بالا تر است زیرا نشان می‌دهد که به طور متوسط سطح تحصیلات سالمندان نسبت به سالهای قبل افزایش داشته است. این موضوع که می‌تواند به دلیل ورود یک گروه جدید (گروه ۵ ساله بین ۶۰ تا ۶۵ سال) در سال ۱۳۸۸ به نسبت سال ۱۳۸۳ به هرم جمعیت سالمندان و بالاتر بودن سطح سواد آنان به نسبت گروه قبل باشد، می‌تواند

تشکیل می‌داد که این تفاوت نیز بر اساس آزمون کای اسکور معنا دار بود ($P=0.0435$) (جدول ۲). بر مبنای داده‌های بدست آمده در سال ۱۳۸۸، ۹/۶ درصد از سالمندان هرگز از مسافرت به عنوان وسیله ای برای گذران اوقات فراغت استفاده نکرده بودند در حالیکه بقیه آنان (۹۰/۴ درصد) حداقل یکبار در سال به مسافرت رفته بودند. ولی در سال ۱۳۸۳، ۸۷/۹ درصد حداقل یکبار به مسافرت رفته بودند ($P>0.001$) (جدول ۲).

جدول شماره ۳ و نمودار ۲ وضعیت رضایت از زندگی از نظر خود سالمند را نشان می‌دهد. در بین متغیرهای مورد مطالعه در این قسمت احساس پارانرژی بودن توسط ۷۴ درصد افراد در سال ۱۳۸۸ گزارش شده بود در حالی که در سال ۱۳۸۳ این مقدار ۸۲/۲ درصد گزارش شد ($P>0.001$). بقیه موارد که بر مبنای آزمون t مورد مطالعه قرار گرفتند، علی‌رغم بعضی تغییرات از نظر آماری معنا دار نبود.

رابطه بین وضعیت اقتصادی و رضایت از زندگی در سالمندان در جدول شماره ۴ نشان داده شده است. بر مبنای نتایج بدست آمده در سال ۱۳۸۸ سالمندان با وضعیت اقتصادی بهتر در خطر کمتری برای عدم رضایت از زندگی قرار داشته‌اند. همین رابطه در سال ۱۳۸۸ نیز مشاهده شده است.

بحث

مطالعه اخیر به صورت یک مطالعه مقطعی در زمینه وضعیت اقتصادی اجتماعی سالمندان انجام شده است و نتایج حاصل با نتایج موجود از مطالعه

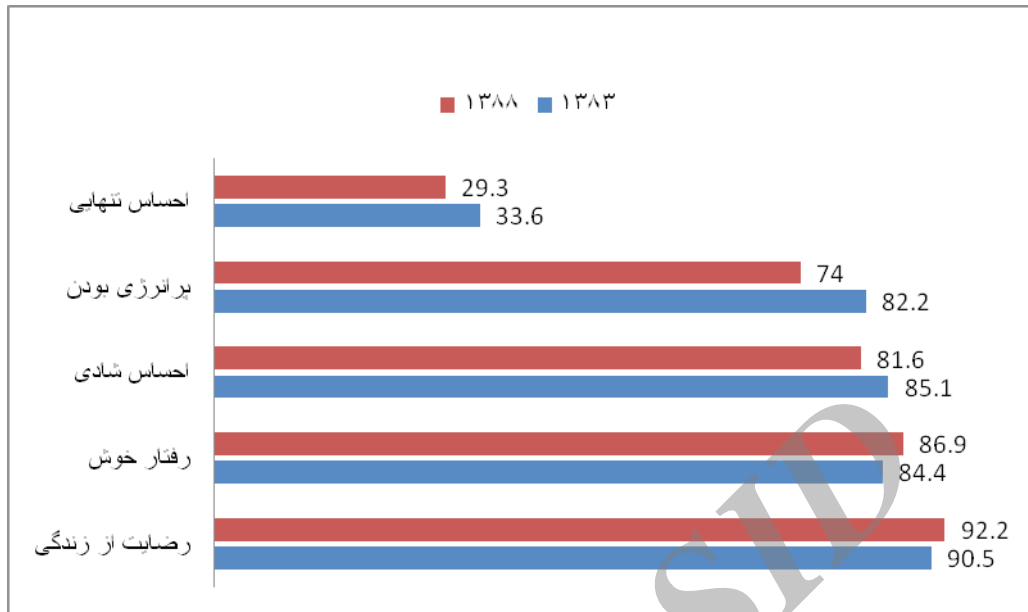
جدول ۲. وضعیت گذران اوقات فراغت در سالمندان ساکن پایگاه‌های ۴ و ۵ شهری شهرستان گرگان در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸

Chi-squar (P-value)	سال ۱۳۸۸		سال ۱۳۸۳	
	فراوانی (درصد)		فراوانی (درصد)	
	گذراندن وقت با دوستان			
<.۰۰۰۰۱	۱۱۱ (۱۲/۶)		۵۲ (۱۶/۶)	هرگز
	۲۸۸ (۳۲/۶)		۱۰۷ (۳۳/۸)	کمتر از یک بار در هفته
	۱۷۲ (۱۹/۵)		۸۸ (۲۸)	یک بار در هفته
	۳۱۳ (۳۵/۴)		۶۹ (۲۱/۶)	بیشتر از یک بار در هفته
	رفتن به پارک			
۰.۰۱۷	۵۸۰ (۶۵/۶)		۲۲۷ (۷۳/۲)	هرگز
	۲۰۵ (۲۳/۲)		۶۶ (۲۱/۳)	کمتر از یک بار در هفته
	۵۳ (۶)		۱۰ (۳/۲)	یک بار در هفته
	۴۶ (۵/۲)		۷ (۲/۳)	بیشتر از یک بار در هفته
	اظهار نشده			
	۰		۵	
	رفتن به سینما			
۰.۰۰۰۱	۸۶۲ (۹۷/۵)		۲۸۸ (۹۲/۹)	هرگز
	۱۲ (۱/۴)		۱۹ (۶/۱)	کمتر از یک بار در هفته
	۶ (۰/۷)		۲ (۰/۷)	یک بار در هفته
	۴ (۰/۴)		۱ (۰/۳)	بیشتر از یک بار در هفته
	اظهار نشده			
	۰		۵	
	گذراندن وقت با خانواده			
۰.۰۴۳	۴۶ (۵/۲)		۱۶ (۵/۱)	هرگز
	۲۵۲ (۲۸/۵)		۶۸ (۲۱/۸)	کمتر از یک بار در هفته
	۲۹۵ (۳۳/۴)		۱۲۹ (۴۱/۴)	یک بار در هفته
	۲۹۱ (۳۳/۹)		۹۹ (۳۱/۷)	بیشتر از یک بار در هفته
	اظهار نشده			
	۰		۳	
	رفتن به مسافرت			
<.۰۰۰۱	۸۵ (۹/۶)		۳۸ (۱۲/۱)	هرگز
	۲۰۳ (۲۲/۹)		۳۹ (۱۲/۵)	کمتر از یک بار در سال
	۳۵۹ (۴۰/۶)		۲۳۶ (۷۵/۴)	یک بار در سال
	۲۳۷ (۲۶/۸)		۰ (۰)	بیشتر از یک بار در سال
	اظهار نشده			
	۰		۲	

سالمند

بالاتری برخوردار می‌باشد در حالیکه با بعضی دیگر از مطالعات هم‌خوانی دارد [۸، ۱۹]. حدود یک سوم سالمندان در جمعیت مورد مطالعه بدون همسر و دو سوم آنان دارای همسر بودند. این میزان با نسبت‌های بدست آمده در مطالعات دیگر هم‌خوانی داشت [۲۱-۴، ۱۹]. کاهش جمعیت سالمندان متأهل از حدود ۸۰ درصد به ۷۰ درصد می‌تواند نشان‌دهنده آن باشد که جمعیت

پیش‌بینی‌کننده درخواست‌های بالاتر سالمندان در سالهای آینده و همچنین زمینه مناسب برای آموزش آنان باشد. نسبت سطح تحصیلات سالمندان در این مطالعه نسبت به بعضی مطالعات دیگر [۱۱، ۱۸] از سطح بالاتری برخوردار بود که به نظر می‌رسد این موضوع می‌تواند به دلیل جمعیت شهری مورد پوشش مطالعه باشد که نسبت به مطالعات دیگر که در سطح روستا انجام شده است از سطح

نمودار دو: وضعیت رضایت از زندگی در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۳

جدول ۳. وضعیت رضایت از زندگی در پایگاه‌های ۴ و ۵ شهری شهرستان گرگان در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸

T-test (P-value)	سال		
	۱۳۸۸	۱۳۸۳	
	بلی	بلی	
۰.۳۴	۸۱۵ (۹۲/۲)	۲۸۵ (۹۰/۵)	رضایت از زندگی
۰.۲۸	۷۶۸ (۸۶/۹)	۲۶۶ (۸۴/۴)	رفتار خوش
۰.۱۷	۷۳۲ (۸۱/۶)	۲۶۸ (۸۵/۱)	احساس شادی
۰.۰۱	۶۵۴ (۷۴)	۲۵۹ (۸۲/۲)	پرانرژی بودن
۰.۱۵	۲۵۹ (۳۹/۳)	۱۰۶ (۳۳/۶)	احساس تنهایی
	۸۴۴ (۱۰۰)	۳۱۵ (۱۰۰)	تعداد کل

سالمندان

جدول ۴. رابطه بین وضعیت اقتصادی و رضایت از زندگی در پایگاه‌های ۴ و ۵ شهری شهرستان گرگان در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸

Odds Ratio (۹۵ % confidence interval)	سال		تعداد (مورد)	
	۱۳۸۸	۱۳۸۳		
	تعداد (مورد)	Odds Ratio (۹۵ % confidence interval)		
Reference	(۱۵۰)۲۸۹	Reference	(۱۳)۱۷	بد
۱/۰۵ (۰/۷۵-۱/۴۶)	(۱۴۶)۲۷۵	۰/۲۸ (۰/۰۹-۰/۸۹)	(۸۹)۱۸۷	متوسط
۰/۶۵ (۰/۴۳-۰/۹۸)	(۵۵)۱۳۴	۰/۲۱ (۰/۰۶-۰/۷۳)	(۲۴)۵۹	خوب
۰/۴۳ (۰/۲۹-۰/۶۳)	(۵۹)۱۸۶	۰/۲۲ (۰/۰۶-۰/۸۲)	(۱۶)۳۸	خیلی خوب
	(۴۱۰)۸۸۴		(۱۴۲)۳۰۱	تعداد کل

سالمندان

[۱۶] لیکن با توجه به افزایش امید به زندگی در کشور دارای اهمیت خاص است که می‌تواند

سالمندان تنها در حال افزایش است و این موضوع هر چند که از متوسط کشوری پایین‌تر می‌باشد

موضوعی برای مطالعات تکمیلی قرار گیرد. اکثریت سالمندان جامعه مورد پژوهش (۹۳ درصد در سال ۸۳ و ۶۳ درصد در سال ۸۸) دارای منزل مسکونی شخصی بوده‌اند. هر چند که این میزان در مطالعات دیگر نیز مورد تحقیق و تأیید قرار گرفته است [۲۱] لیکن با توجه به جمعیت روستایی مورد پژوهش در آن مطالعه و همچنین بالا بودن این میزان در سال ۱۳۸۳ نسبت به میزان کشوری که ۶۷/۵ درصد بدست آمده است [۱] نشان می‌دهد که نسبت به دست آمده برای سالمندان دارای منزل مسکونی در سال ۸۸ بیشتر به واقعیت نزدیک است و می‌توان گفت که حدود ۶۳ درصد از سالمندان در حال حاضر دارای منزل مسکونی شخصی می‌باشند.

میزان استفاده سالمندان از تلفن همراه در سال ۱۳۸۳ به میزان حدود هفت درصد بوده است که این میزان در سال ۱۳۸۸ به حدود ۲۸ درصد رسیده است. این میزان با توجه به رواج مصرف تلفن همراه در جامعه و کاهش بهای خرید می‌تواند نشان‌دهنده نفوذ استفاده از این وسیله ارتباطی در جامعه مخصوصاً در بین سالمندان باشد.

از سالمندان مورد مطالعه در سال ۱۳۸۳، ۴۶/۳ آنان از محل بازنشستگی خود درآمد داشتند و ۲۷/۳ درصد آنان نیز به کار بعد از بازنشستگی مشغول بودند در حالیکه این میزان در سال ۱۳۸۸ به ۴۱ درصد و ۱۸/۷ درصد کاهش پیدا کرده بود. ستاری در مطالعه بررسی وضعیت اجتماعی و سلامت سالمندان روستایی با رویکرد طرح توانمندسازی روستایی این میزان را حدود ۵۹ درصد بدست آورد، لیکن فقط یک درصد آنان از طریق بازنشستگی درآمد داشتند که با توجه به جمعیت و منطقه جغرافیایی مورد مطالعه که در بخش کوارثیم شهرستان اردبیل و در بخش روستایی بوده است [۲۱] این تفاوت قابل توجه است. آمار بدست آمده در مطالعه حاضر با آمار کشوری که ۶۱ درصد مردان سالمند را دارای استقلال اقتصادی نشان داده است همخوانی دارد [۱۷، ۲۲]. همچنین میزان سالمندانی که محل درآمد مشخصی نداشتند از ۱۸/۴ در سال ۱۳۸۳ به ۳۱/۹ درصد در سال ۱۳۸۸ افزایش پیدا کرده بود و این بدان معناست که میزان سالمندانی که نیازمند کمک‌های دیگران جهت تأمین زندگی خود می‌باشند به میزان ۱۳/۵ درصد افزایش پیدا کرده است.

وضعیت اقتصادی سالمندان در مطالعه حاضر کاهش ۲۰ درصدی را به نسبت وضعیت آنان در سال ۱۳۸۳ نشان می‌دهد. با توجه به کاهش میزان مالکیت خانه مسکونی و زمین جهت ساخت

منزل مسکونی در سال ۱۳۸۸ به نسبت سال ۱۳۸۳ این میزان هشدار آمیز به نظر می‌رسد. صابریان و همکاران در مطالعه خود تحت عنوان بررسی وضعیت اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی و نحوه گذران اوقات فراغت سالمندان ساکن در مناطق شهری در شهر سمنان در سال ۱۳۸۰ [۴] به این نتیجه رسیده‌اند که اکثر سالمندان دارای وضعیت اقتصادی متوسط هستند که این نتیجه با نتایج بدست آمده در مطالعه حاضر هم‌خوانی دارد. همچنین آنان معتقدند که با بزرگ شدن فرزندان، مخارج و هزینه‌های خانواده شامل هزینه‌های تحصیلات دانشگاهی، ازدواج، هزینه‌های درمان، بیمارهای خود و همسر سالمند می‌تواند این وضعیت را بدتر نماید. یابروف و گوردیس در مطالعه خود به بررسی رابطه بین وضعیت اقتصادی و مرگ و میر در آمریکا پرداخته و نتیجه گرفته‌اند که پایین رفتن وضعیت اقتصادی می‌تواند میزان مرگ را در زمانیکه در تمامی علل مورد بررسی قرار می‌گیرد افزایش دهد [۲۳].

گذران اوقات فراغت از موضوعاتی بود که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفت. این موضوع می‌تواند نشانه‌ای از ارزشهای اجتماعی، روابط خانوادگی و امکانات تفریحی موجود در کشور باشد. در جمعیت مورد مطالعه در سال ۱۳۸۳ بیشترین میزان گذران اوقات فراغت با دوستان به صورت کمتر از یک بار در هفته (به معنای هر دو یا چند هفته یکبار) و به مقدار ۳۳/۸ درصد بود در حالیکه این میزان در سال ۱۳۸۸ به صورت بیشتر از یک بار در هفته (به معنای دو یا چند بار در هفته) و به مقدار ۳۵/۴ درصد بوده است. میزان گذران وقت با دوستان در مطالعه صابریان و همکاران بطور کلی و نه به صورت تفکیکی ۶۹/۱ درصد محاسبه شده است [۴]. بیشترین زمان گذران وقت با خانواده در سال ۱۳۸۳ به صورت یک بار در هفته و به میزان ۳۳/۴ درصد بود. این میزان در سال ۱۳۸۸، ۳۳/۴ درصد بود که علی‌رغم کاهش به میزان ۸ درصد همچنان بیشترین میزان را به خود اختصاص داده بود. در صورتیکه گذران وقت با خانواده را به صورت یک متغیر کلی در نظر بگیریم این روش ۹۴/۹ درصد در سال ۱۳۸۳ و ۹۴/۸ درصد در سال ۱۳۸۸ می‌باشد که با میزان بدست آمده در مطالعات دیگر که ۸۱/۵ درصد گزارش شده است [۲۰] هم‌خوانی دارد. در سال ۱۳۸۳ درصد سالمندانی که اظهار نموده‌اند که هرگز به مسافرت نمی‌روند ۱۲/۱ درصد بود در حالیکه این میزان در سال ۱۳۸۸ به ۹/۶ درصد کاهش پیدا نمود. بقیه سالمندان اظهار نمودند که به صورت کمتر از یک بار، یک بار و بیشتر

و می‌تواند به عنوان یک پایلوت برای مطالعات بعدی در سطح شهرستان و استان مورد توجه قرار گیرد. اما این پژوهش محدودیت‌هایی نیز داشت که می‌باید در مطالعات بعدی مورد توجه قرار گرفته و رفع شود. منطقه تحت پوشش مطالعه یک منطقه کوچک در شهرستان است که قدرت تعمیم‌پذیری مطالعه را کاهش می‌دهد. همچنین جمع‌آوری داده‌ها به صورت خوداظهاری انجام شده است که با توجه به مشکلات ارتباطی بین پرسشگر و پرسش‌شونده، سن پرسش‌شونده، تابوهای موجود در جامعه و مسائل متعدد فرهنگی می‌تواند مشکلاتی را در صحت و یگانگی داده‌های جمع‌آوری شده ایجاد نماید. دیگر آنکه با توجه به عدم امکان تفکیک داده‌های جمع‌آوری شده بر مبنای جنس در سال ۱۳۸۳ علی‌رغم آنکه این داده‌ها در سال ۸۸ چنین قابلیت‌هایی را داشتند لیکن مقایسه در این دو سال بر مبنای جنس امکان‌پذیر نبود و در صورتیکه امکان این کار وجود داشت می‌توانست به قدرت مطالعه بیافزاید.

نتیجه‌گیری نهایی

با توجه به نامناسب تر شدن وضعیت اقتصادی سالمندان، کاهش امکان مسافرت آنان در طول سال از طرفی و افزایش معاشرت آنان با دوستان و افزایش مراجعه آنان به پارک‌ها از سوی دیگر، احساس رضایت سالمندان از زندگی کاهش یافته و به برنامه‌ریزی مناسب‌تری برای افزایش امکانات مورد نیاز آنان نیاز می‌باشد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله نهایت تشکر خود را از سرکار خانم دکتر خدیجه کردی مدیر محترم گروه سلامت خانواده مرکز بهداشت استان گلستان و سرکار خانم حاجی ابراهیمی مسئول محترم برنامه رابطین مرکز بهداشت استان به دلیل مساعدت‌هایشان در انجام این مطالعه اعلام می‌دارند.

همچنین از ریاست محترم مرکز بهداشت شهرستان گرگان (جناب آقای دکتر قزلسفلی)، مسئول محترم رابطین بهداشت مرکز بهداشت شهرستان گرگان (سرکار خانم مرحمتی)، مسئولین محترم مراکز ۴ و ۵ شهری شهرستان (سرکار خانم دکتر خاندوزی و آقای دکتر سلطانی)، مسئولین رابطین بهداشت پایگاه‌های ۴ و ۵ شهری گرگان (سرکار خانم نادری و سرکار خانم ساوری) تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

از یک بار در سال به مسافرت می‌رفته‌اند. این میزان در مطالعه دیگر که به بررسی گذران اوقات فراغت در سالمندان ایرانی، سالمندان ایرانی مقیم سوئد و سالمندان سوئدی پرداخته است ۴۹ درصد در سالمندان ایرانی مقیم سوئد و ۴۲/۲ درصد در سالمندان سوئدی بدست آمده است [۲۰]. به نظر می‌رسد این اختلاف بیشتر به دلیل تفاوت‌های ساختاری زندگی سالمندان و تسهیلات فراهم شده در محل سکونت و هزینه‌های مسافرت باشد. نگاهی کلی به روش‌های مورد استفاده سالمندان در گذران اوقات فراغت نشان می‌دهد که روابط خانوادگی نقش مهمی در گذران اوقات فراغت آنان دارد بنابراین برای برنامه‌ریزی‌های آینده باید این موضوع مهم مورد بررسی قرار گیرد و بر مبنای آن برنامه‌ریزی صورت پذیرد.

در هر دو مطالعه سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ رضایت از شرایط زندگی که یک احساس درونی است و به متغیرهای متعدد اجتماعی، اخلاقی، خانوادگی، اقتصادی و مسائل مشابه بستگی دارد نیز مورد بررسی قرار گرفت. در سال ۱۳۸۸، ۹۲/۲ درصد سالمندان از زندگی خود راضی بودند و این میزان در سال ۱۳۸۳، ۹۰/۵ درصد بود. در سوالات مربوط به رضایت از زندگی، ۸۲/۲ درصد از سالمندان در سال ۱۳۸۳ و ۷۴ درصد آنان در سال ۱۳۸۸ احساس پرانرژی بودن می‌کردند که این تغییر از نظر آماری معنادار بود. رضایت از زندگی سالمندان چه در سال ۱۳۸۳ و چه در سال ۱۳۸۸ با وضعیت اقتصادی آنان در ارتباط بود به نوعی که با بهبود وضعیت اقتصادی، رضایت آنان از زندگی نیز افزایش پیدا می‌کرد. این موضوع می‌تواند نشان دهنده آن باشد که فراهم آوردن شرایط اقتصادی بهتر به اشکال مختلف از جمله حقوق بازنشستگی، حمایت‌های درمانی و موارد مشابه می‌تواند به افزایش رضایت آنان از زندگی منجر شود. همچنین این موضوع می‌تواند نشانه‌ای از اثر بهبود وضعیت اقتصادی کلی کشور در این دوره ۵ ساله، تاثیر آموزش‌های عمومی سالمندان که در استان حال اجراست و تاثیر افزایش سطح سواد سالمندان در این سالها باشد. از آنجائیکه مطالعات دیگر فقط به صورت کلی به رضایت سالمندان از زندگی پرداخته بودند امکان مقایسه با مطالعات دیگر فراهم نشد.

مطالعه حاضر دارای نقاط قوت و ضعفی بود که اشاره به آنها می‌تواند ما را در ارزشیابی تحقیق و رفع آن در مطالعات بعدی کمک نماید. با توجه به حجم نمونه مناسب، مطالعه حاضر از قدرت کافی (power) برخوردار بود. این مطالعه اولین مطالعه بررسی وضعیت سالمندان در استان گلستان است

References

- [1] Authors Go. A Report on census of Iranian family socioeconomic specification. 1995.
- [2] Mirzaie M, Shams Ghahfarokhi M. Demography of Iranian elders based on census 1335-1385 Iranian Journal of Ageing. 2007;5(2):326-31.
- [3] Temple P, province Thailand UR .The health-care challenges posed by population ageing. Bull World Health Organ. 2012;90:82-3.
- [4] Saberian M, Hajiaghajani S, Gorbani R. Survey of health, social and economic conditions of the elderly and their leisure time. Koomesh. 2003;4(3):25-32.
- [5] Shajari J. Elders through health point of view. 1 ed. Tehran: Jehad Daneshgahi publisher; 1994. 147 p.
- [6] Farhadi A, Foroughan M, Mohammadi F. The Quality of Life Among Rural Elderlies; A Cross-sectional Study. Iranian Journal of Ageing. 2011;6(20):0-
- [7] Bagheri SA. A comparison study on psychological status of elders people who are covered and not covered by elder centers, Tehran, Iran. 2009, Report.
- [8] Pahlevanzadeh F, Jarollahi O. A study on the effect of social factors on mental health of rural elderlies. Rural Development. 2011;3(1).
- [9] Prus SG, Gee E. Measuring Differences in the Effect of Social Resource Factors on the Health of Elderly Canadian Men and Women. 2001.
- [10] Saifzadeh A. Socioeconomic, demographic and psychological characteristics in elders in Iran Seasonal journal on population. 2009 (64-63):127.
- [11] Mirzaei M, Shams Ghahfarokhi M. Factors Affecting the Elderly Self-Perceived Health Status. Iranian Journal of Ageing. 2008;3(8):539-46.
- [12] Ghaisarian I. study on socioeconomic dimation of elderly in Iran. population. 1388 1388/07/01;16(1):1-28.
- [13] Shoaee F, Azkhash M, Alizad V. Health status of Iranian older people: A demographical Analysis. Iranian Journal of Ageing. 2013;8(29):0-
- [14] Shahbaz zadegan B, Farmanbar R, Ghanbari A, Atrak roshan, Z, Adib M. Investigation of the correlation between economical-social factros and self esteem of elderly residents in Rasht nursing homes The Jorunal Of Nursing and Midwifery faculies Guilan medical University. 2009;20(62):21-7.
- [15] Zahmatkeshan N, Akaberian S, Yazdanpanah S, Khoramroodi R, Gharibi T, Jamand T. Assessing Quality Of Life and related factors in Bushehr, s elders-1387-8. Journal of Fasa University of Medical Sciences. 2012;2(1):53-8.
- [16] Tavakoli M. Elders' empowerment covered by rural net of welfare organization State Welfare Organization of Iran, 2004.
- [17] Mohagheghi SH, Sajadi H, Hossein Z, Biglarian A. Need assessment among the elders of social security organization & national retirement fund. Iranian Journal of Ageing. 2008;3(7.8-15):
- [18] Abbasimoghadam MA, Dabiran S, Safdari R, Jafarian K. A comparative Study on Socio-economic variables among ederly people in Tehran. Payavard Salamat. 2008;1(2):45-51.
- [19] Madah SB, Emami A, Rahgozar M, Foroughan M, Norouzi K, Mohammadi F, et al. The status of social and leisure time activities in the elderly residing in Iran and Sweden. Iranian Journal of Ageing. 2008;3(8):597-606.
- [20] Sattari B. Survey of Iranian rural elderly social status and health with rural empowerment approach. Iranian Journal of Ageing. 2007;1(2):132-9.
- [21] Authors Go. A report on population and building census, Total results of provinces. Statistical center of Iran, 1997.
- [22] Foroughan M. Elders at the wrold and Iran : women and elderly Ghom: Ketab Ashena; 2002.
- [23] Yabroff KR, Gordis L. Assessment of a national health interview survey-based method of measuring community socioeconomic status. Annals of epidemiology. 2003;13(10):721-6.

Research Paper: Comparing Socio-economic Variables and Life Satisfaction among the Elder People in Gorgan, Iran, During 2004-2009

*Hajiebrahimi MH¹, Qandehari A², Charkazi A³, Mirnejad M⁴, Behnampour N⁵

1. Assistant Professor, Department of Public Health, School of Health, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
2. Bsc in Public Health, School of Modern Technology School, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Public Health, School of Health, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
4. Bsc in Midwifery, Golestan Health Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.
5. Assistant Professor, Department of Public Health, School of Health, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.

Accepted: 7 May 2013
Accepted: 15 Apr. 2014

ABSTRACT

Objectives Simultaneous with the increasing elder population, their socioeconomic status has changed. We aimed to compare the socio-economic status of elder people who living in two areas in Gorgan city, north Iran, during 2004- 2009.

Methods & Materials A cross-sectional study was done n 884 elder people who were resident in 4th and 5th health station covered by Gorgan health center in 2009. Data collection was done by a standardized questionnaire. The elder people who were chosen by random sampling are asked about socioeconomic issues and their life satisfaction. Data were analyzed using Chi-square, independent t and logistic regression tests. The results were compared with the outcomes of a pervious unpublished study in 2004 which was done on 315 elder people in the same study area.

Results The education level had increased among the elderly in 2009 and illiteracy rates reduced compared with 2004 (P=0.0002). Compared with 2004, the proportion of married elders decreased in 2009 (P=0.0021). Bad economic level increased in 2009 while middle and well economic status decreased compared with their status in 2004 (P<0.0001), going to visit friends (P<0.001) and going to a park (P=0.0173) increased in 2009, while going to movie (P=0.0001), visiting family members more than once per week (P=0.0435) and going to trip more than once per year (P=0.0001) decreased. Moreover, being highly energetic decreased among elders (P<0.01) in 2009, when we considered life satisfaction.

Conclusion Given the deteriorating economic status among the elderly, the elderly need a better planning to increase their life satisfaction.

Key words:

Elder people,
Socioeconomic
status, Life
statisfaction

*Corresponding Author:

Mohammad Hossein Hajiebrahimi, PhD
Public Health Department, School of Health, Golestan University of Medical Sciences Complex, 5 KM Gorgan, Sari Blvd,
Gorgan, Iran.
Tel.: +98 (111) 774778
E-mail: mohammadhossein.hajiebrahimi@ki.se